

HERALD PEDAGOGIKI. NAUKA I PRAKTYKA

ISSN: 2450-8160

Підготовка студентів до майбутньої виконавської і педагогічної діяльності в процесі ансамблевої гри

Підварко Т.О.

старший викладач кафедри інструментального виконавства та музичного мистецтва естради Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького

Ключові слова: вчитель музичного мистецтва, інструментальний ансамбль, музикування, ансамблева взаємодія, самореалізація.

Keywords: teacher of musical art, instrumental ensemble, playing music, ensemble cooperation, self-realization.

У контексті реформування освіти в Україні найбільш значущою функцією навчання майбутніх фахівців сьогодні визнається не тільки передача значного обсягу знань, який має виражену соціальну і особистісну значущість, а й розвиток здатності випускників закладів вищих освіти до самореалізації і успішної соціалізації на сучасному ринку праці.

Підготовка майбутнього вчителя музичного мистецтва з виконавських дисциплін спрямована на досягнення кінцевої мети – сформованості музично-педагогічної майстерності, яка передбачає наявність у випускника широкого культурного кругозору, ґрунтовної психолого-педагогічної підготовки, значного об'єму музично-теоретичних знань, вмінь та навичок у виконавській та методичній галузях, розвинених загальних, педагогічних та музичних здібностей.

Проблеми інструментально-виконавської підготовки висвітлюються в наукових

дослідженнях О. Горбенко, Л. Гусейнової, Н. Мозгальової, Н. Згурської, А. Козир, В. Крицького, Е. Курішева, М. Михаськової, Т. Пляченко, Г. Саїк, О. Щербініної, Т. Юник.

Гра на музичному інструменті є невід'ємною і дуже важливою складовою фахової, а саме музично-виконавської підготовки студентів. Тому необхідність розвитку й удосконалення почуття ансамблю, як важливої професійної педагогічної якості майбутнього вчителя музичного мистецтва зумовлює спрямування роботи на заняттях з дисципліни «Інструментальний ансамбль» на розвиток особистісних якостей і професійних здібностей студентів та формування в них професійних вмінь і навичок, результатом якого є сформованість ансамблевої компетентності та музично-педагогічної майстерності майбутнього вчителя музичного мистецтва.

Процес професійного розвитку майбутнього педагога-музиканта здійснюється під

час індивідуального заняття, де створюються сприятливі передумови для його професійного розвитку. Ансамблеве музикування з давніх часів відоме не тільки як різновид виконавської діяльності, але і як вид та форма навчання музиці. Поняття «музикування» в сучасній науці має декілька значень: домашнє, концертне, творче та репродуктивне. Музикування в навчальних умовах розуміється як комплексна музична діяльність, яка пов'язує різні ланки музичної роботи, та як спосіб музичного спілкування, в процесі якого учасники ансамблю вдосконалюють свої знання і формують свої здібності [1, с. 40-46].

Освітньо-професійна програма підготовки студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності «Музичне мистецтво» включає в себе вивчення дисципліни «Інструментальний ансамбль».

Успішність занять з інструментального ансамблю безпосередньо залежить від творчої активності кожного з його учасників. Очікуваний кінцевий результат, що стоїть перед ними, це створення вираженої, обміркованої інтерпретації художнього образу твору та яскраве переконливе його відтворення.

Тому ансамблева гра має важливе розвиваюче значення усього комплексу здібностей студента, а саме: музичного слуху, пам'яті, ритмічного почуття, рухово-моторних навичок, воно сприяє розширенню музичного кругозору, виховує і формує художній смак, розуміння стилю, форми музичного твору [4, с. 16-18].

Ансамблева гра має широкі можливості щодо розвитку тембро-динамічного слуху завдяки збагаченню фактури, оскільки в ансамблевому репертуарі значне місце займають перекладення. Спільно з педагогом студенти здійснюють пошук різних тембрових фарб, застосовуючи різні динамічні нюанси, штрихові ефекти, намагаючись передати тембральну специфіку на музичних інструментах.

Гра в ансамблі дозволяє успішно здійснювати роботу з розвитку ритмічного почуття. Формування почуття ритму – найважливіше завдання музичної педагогіки, ритм в музиці, це емоційно-виразна, образно-поетична, художньо-смысловая катего-

рія. Почуття ритму утворюється з темпу, акценту, співвідношення тривалості в часі, тобто, це категорія не лише кількісна, а й якісна й все це поєднується в музично-ритмічну здатність.

Пам'ять у студентів що займаються ансамблевою грою формується більш інтенсивно. Ансамблеве виконання напам'ять сприяє не механічному запам'ятовуванню, а відкриває шляхи для розвитку аналітичної, логічної, раціональної пам'яті (з опорою на фактичний аналіз). Перш ніж перейти до заучування ансамблевих музичних творів напам'ять студенти повинні зрозуміти музичну форму в цілому, усвідомити її як деяку структурну єдність, потім переходити до диференційованого засвоєння її складників, до роботи над фразуванням, динамічним планом, штрихами.

Гарне виконання музичних творів та їх самореалізація в ансамблевому музикуванні визначається за такими ознаки: узгодження інтонаційного, темпоритмічного, штрихового і динамічного аспектів виконання, ґрунтованих на принципі наявності почуття ансамблю. В той же час потрібна і психологічна підготовка до ансамблевого виконання (разом з іншими важливими моментами професійної підготовки), що впливає на вище перелічені ознаки ансамблевого музикування. Комфортний моральний клімат так само сприяє успішній роботі в ансамблі і самореалізації його учасників [3].

Тож, почуття ансамблю є важливою професійно-педагогічною якістю вчителя музичного мистецтва і передбачає здатність в процесі спільного виконання оцінювати гру партнерів на образно-емоційному, метроритмічному та динамічному рівнях та співвідносити з нею свою гру. Під час формування почуття ансамблю слід керуватися такими принципами:

- систематичність спільних занять ансамблевим музикуванням;
- поступове ускладнення навчального матеріалу (надмірне захоплення складним репертуаром відволікає студентів від вирішення ансамблевих завдань);
- урахування типологічних рис відчуття суб'єктивного часу, властивого кожному типу темпераменту людини.

На заняттях зі студентами доцільно використовувати такі методи формування почуття ансамблю:

- обов'язкове ознайомлення з партіями партнерів;
- вербалізація образно-емоційного змісту музичного твору;
- навчання невербальним методам спілкування та використанню ауфтакту;
- узгодження індивідуального відчуття суб'єктивного часу між партнерами шляхом психофізіологічного тренування;
- рольова гра, побудована на моделюванні ансамблевої взаємодії відповідно до класифікації типів поведінки студентів в процесі ансамблевої гри (сім основних моделей стилю комунікативної поведінки: «соліст», «методист», «невротик», «конформіст», «маестро», «оптиміст», «дипломат»). В основі «зміни ролей» дублювання кожним учасником гри ролі партнера, але не на засаді регламентованої поведінки, а перш за все імпровізаційно.

На думку Ж. Карташової, до методів музичного навчання в ансамблевому класі слід віднести:

- метод пізнання від загального до конкретного;
- метод вибіркового вивчення ансамблевого твору;
- метод зміни темпових та динамічних характеристик;
- метод багаторазового повторення;
- метод аналітичного сприймання реального звучання;

– метод стимулювання й мотивації (заохочення, інтерес до навчання);

– метод перевірки та виявлення знань, умінь й навичок [2, 90-94]

Отже, гра в ансамблі – це одна з форм професійного виховання студента-музиканта на основі індивідуально-групового методу навчання, де індивідуальне творче відтворення окремої партії поєднується в єдине ціле. Важливим є те, що студенти слухають один одного, оцінюють, допомагають виявити помилки в інтуїції і головне, що атмосфера під час заняття з дисципліни «Інструментальний ансамбль» створює сприятливі умови для формування виконавської майстерності майбутнього вчителя музичного мистецтва.

Література

- Біла Н. Л. Ансамблеве музикування: до сутності поняття // Н. Л. Біла, Н. О. Штурман // Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя. – 2014. - №2 С.40-46
- Карташова Ж. Формування виконавської майстерності майбутнього вчителя музичного мистецтва в ансамблевому класі / Ж. Карташова // Педагогічна освіта: теорія і практика. Випуск 26 (1–2019). Частина 2. С.90-94
- Мамбетов С. Я. Особливості творчої самореалізації підлітків в процесі ансамблевого музикування URL file:///C:/Users/Home/Downloads/tsm_2013_4_22.pdf (дата звернення: 24.11.2019).
- Ракишева М. Б., Муксинова Э. С. Роль фортепианного ансамбля в класі обов'язкового фортепіано // Молодой ученый. – 2015. – №22.3. – С. 16-18. – URL <https://moluch.ru/archive/102/23549/> (дата звернення: 15.11.2019).